

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع ارائه : صادرات غیر نفتی ایران و درآمد های ناشی از آن

استاد مربوطه : جناب آقای دکتر مستولی زاده

نام دانشجو : مصطفی پورباقریان

مقدمه :

در اکثر کشورهای حوزه ی خلیج فارس یکی از درآمدهای اصلی دولت ها بر پایه فروش نفت و فرآورده های نفتی می باشد و میتوان گفت که فروش نفت و فرآورده های نفتی در اقتصاد آن کشور ها نقش قابل قبولی دارد .

با توجه به آنکه کشور ایران هم سرشار از منابع نفتی می باشد ، فروش نفت و فرآورده های نفتی نقش مهمی در ارز آوری اقتصاد ایران ایفا می کند و تغییر قیمت آن می تواند در درآمدهای دولت تاثیر بسیاری داشته باشد.

در ایران بیشتر مواد معدنی و نفتی بصورت مواد اولیه و خام به کشورهای دیگر صادر می شود و با توجه به اینکه این منابع به صورت تجدید ناپذیر هستند ، وابستگی اقتصاد کشور به این منابع می تواند آینده ی اقتصادی کشور را تهدید کند .

با توجه به این موارد باید به سمت افزایش صادرات های غیر نفتی جهت کسب درآمد و ارز آوری حرکت کنیم.

اهمیت صادرات غیر نفتی :

امروزه اکثر کشور های توسعه یافته جهان با نداشتن منابع نفتی توانستند محصولات غیر نفتی خود را به دنیا صادر کنند و درآمد های زیادی را بدست آورند و حتی ارزش صادرات غیر نفتی آن ها خیلی بیشتر از ارزش صادرات نفتی کشور هایی مثل ایران و عربستان و ... می باشد. همانطور که گفته شد با توجه به اینکه کشور ایران دارای منابع عظیم نفت و گاز است ، اقتصاد ایران بطور محسوسی وابسته به فروش نفت می باشد و عواملی مثل تغییر قیمت نفت ، تحریم ها و ... میتواند درآمد های کشور را به شدت تحت تاثیر قرار بدهد .

هر گاه در کشور شرایطی پیش آمد که درآمد های حاصل از فروش نفت و فرآورده های نفتی کاهش یافت ، دولت راهکار های کوتاه مدت و موقتی را نظیر **اعطای جوایز صادراتی و حذف تعرفه های صادراتی** برای افزایش صادرات های غیر نفتی اجرا می کند و تلاش بیشتری را برای رفع مشکلات صادرات های نفتی انجام می دهد.

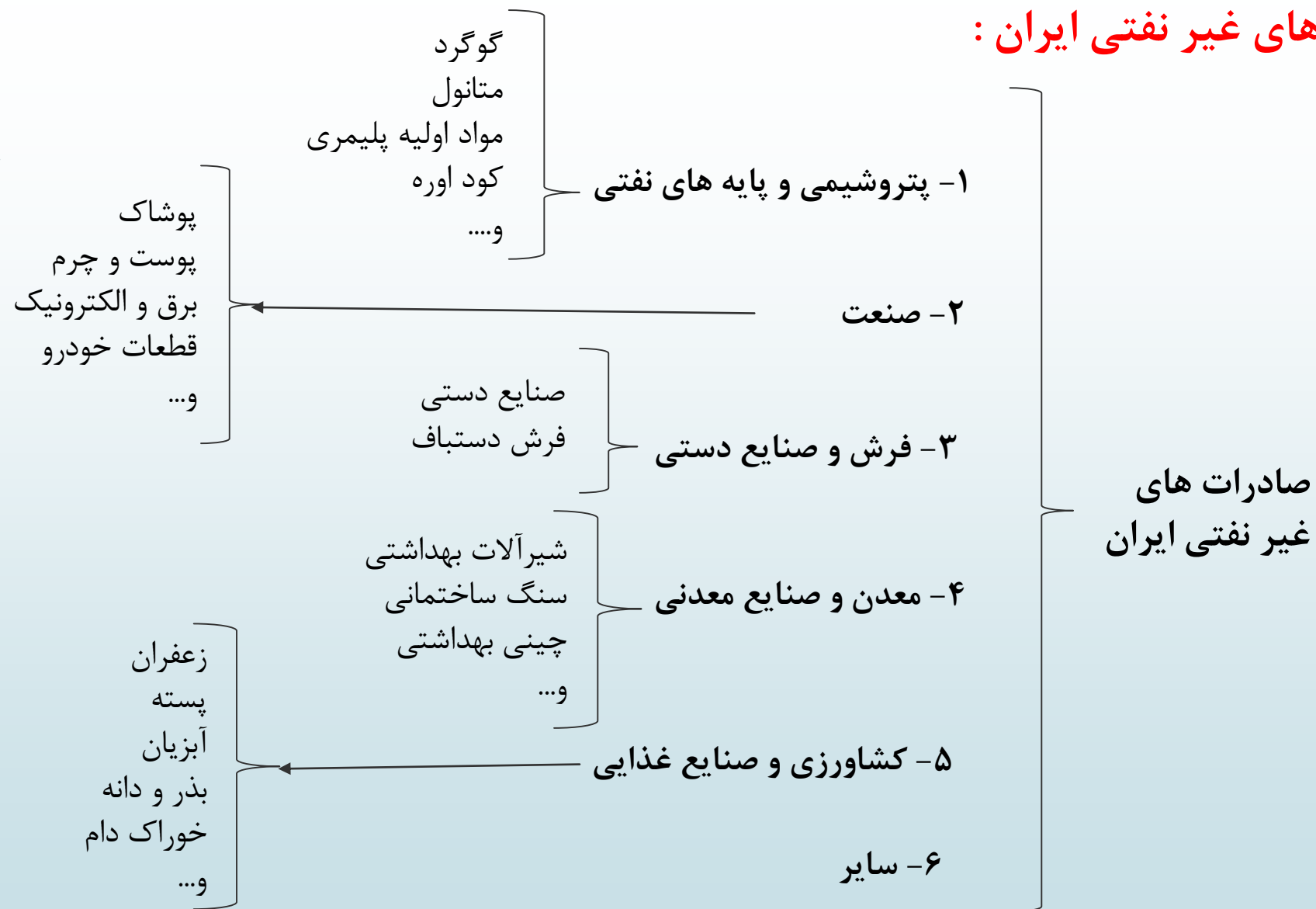
میزان صادرات جهانی در سال ۲۰۱۰ در حدود ۱۶ تریلیون دلار بوده است که سهم صادرات های غیر نفتی ایران در حدود ۰/۱۳ درصد می باشد ، این موضوع نشان دهنده ی این است که ایران در بخش صادرات های غیر نفتی جایگاه مناسبی ندارد.

بعد از آنکه ایالات متحده آمریکا یک طرفه از برجام خارج شد و صادرات نفتی ایران را تحریم کرد ، درآمدهای نفتی ایران بشدت کاهش پیدا کرد بصورتی که درآمدی نفتی ایران از حدود ۶۵ میلیارد دلار سالانه به حدود ۲۰ میلیارد رسید و درآمدهای نفتی ایران به حدود یک سوم کاهش پیدا کرد ، تمرکز دولت برای تامین بودجه و ارز آوری بیشتر به صادرات غیر نفتی جلب شد .

مزیت های صادرات های غیر نفتی :

از مزیت های صادرات های غیر نفتی علاوه بر ارز آوری و کسب درآمد می توان به افزایش اشتغال نیرو های کار و همچنین تامین نیاز های داخلی کشور از آن کالاهای صادراتی نام برد .

صادرات های غیر نفتی ایران :

توجه: طبق تعریف سازمان گمرک جمهوری اسلامی ایران بخش پتروشیمی و پایه های نفتی و میعانات گازی جز صادرات غیر نفتی به حساب می آید.

سال ۱۳۹۸

آمار صادرات غیر نفتی ایران به تفکیک بخش های عمده

بخش صادراتی	ارزش (دلار) و وزن (کیلو گرم) محصول صادراتی
پتروشیمی و پایه نفتی	ارزش ۷/۲۱۰/۳۳۳/۰۲۲ وزن ۱۹۱۹۷۶۲۲۹۰۵
صنعت	ارزش ۴/۰۶۳/۷۹۲/۴۱۸ وزن ۳۱۷۲۴۰۱۰۱۸
فرش و صنایع دستی	ارزش ۱۵۳/۸۶۴/۵۳۸ وزن ۱۴۷۲۰۸۳۳
معدن و صنایع معدنی	ارزش ۸/۳۹۷/۰۵۸/۴۳۷ وزن ۵۶۷۷۰۰۱۲۳۰۶
کشاورزی و صنایع غذایی	ارزش ۵/۷۰۶/۱۰۱/۲۳۴ وزن ۶۹۹۰۴۷۲۵۶۰
سایر	ارزش ۱۴/۷۶۳/۳۹۲/۸۴۰ وزن ۴۳۳۳۸۰۸۴۳۱۹

اتاق بازرگانی تهران اعلام کرد که در ۱۲ ماه سال ۱۳۹۸ مجموع ارزش کالاهای صادراتی غیر نفتی جمهوری اسلامی ایران حدود ۴۱.۴ میلیارد دلار بوده ، در صورتیکه به میزان ۴۳.۷ میلیارد دلار کالا وارد کرده است .
به این ترتیب می توان گفت که تراز تجاری ایران در سال ۱۳۹۸ منفی ۲.۴ میلیارد دلار بوده است .

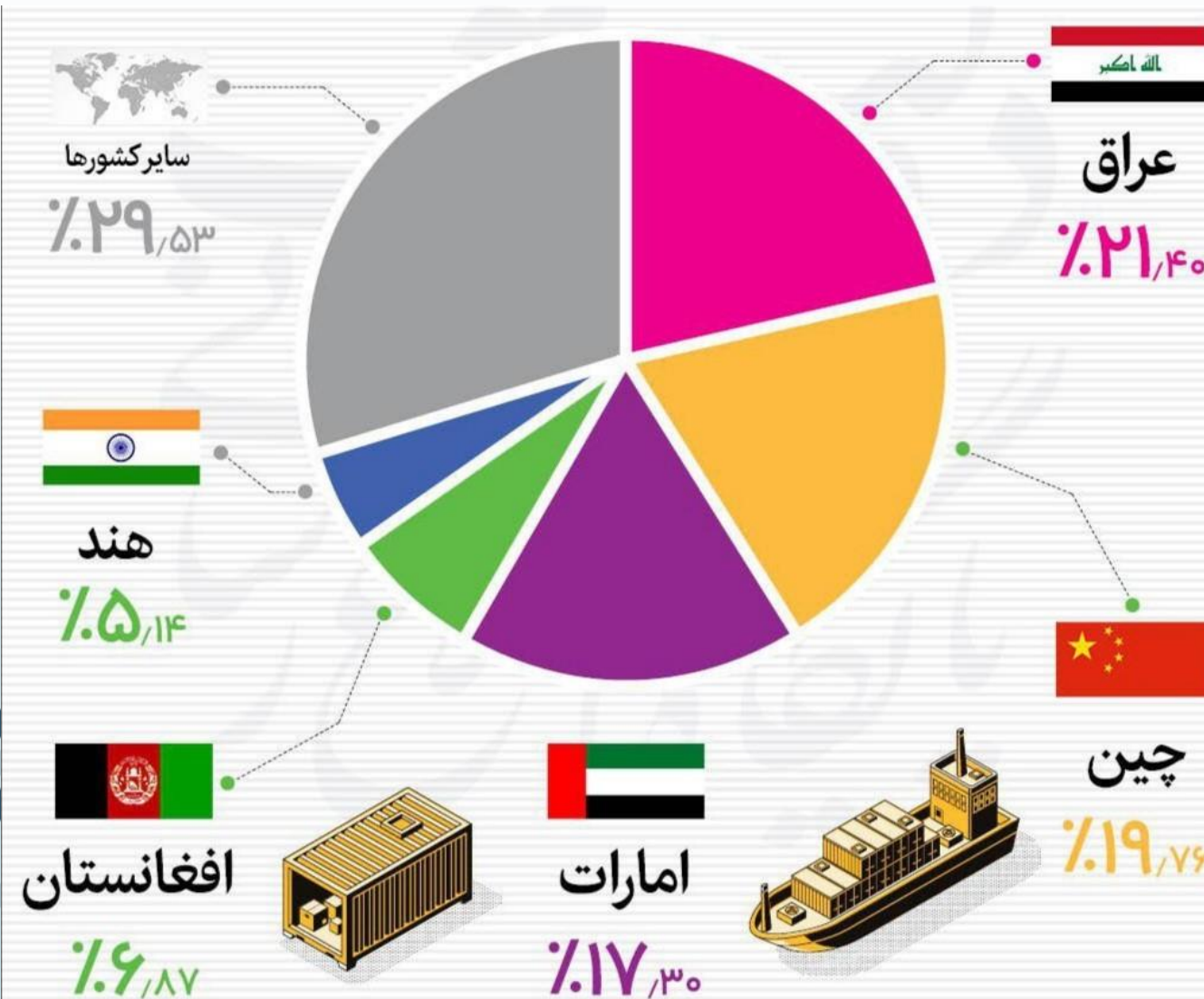
سال ۱۳۹۹

بخش صادراتی	ارزش (دلار) و وزن (کیلو گرم) محصول صادراتی
پتروشیمی و پایه نفتی	ارزش ۷/۱۳۹/۷۹۴/۷۷۸ وزن ۲۱۲۲۹۸۱۱۱۰۸
صنعت	ارزش ۳/۵۲۴/۵۲۶/۳۷۶ وزن ۳۵۳۹۷۸۱۴۶۸
فرش و صنایع دستی	ارزش ۱۳۱/۲۳۸/۳۷۸ وزن ۲۴۶۹۴۹۷۳
معدن و صنایع معدنی	ارزش ۷/۴۸۵/۶۲۱/۱۲۶ وزن ۴۳۰۹۳۸۰۴۰۶۵
کشاورزی و صنایع غذایی	ارزش ۶/۱۵۷/۱۸۷/۳۰۵ وزن ۸۸۱۸۲۷۱۵۳۱
سایر	ارزش ۱۰/۳۵۶/۶۰۸/۰۲۶ وزن ۳۶۷۹۰۷۰۴۲۲۸

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد که در ۱۲ ماه سال ۱۳۹۹ مجموع ارزش کالاهای صادراتی غیر نفتی ایران حدود ۳۴ میلیارد و ۹۹۸ میلیون دلار بود، در صورتیکه به میزان ۳۸ میلیارد و ۸۹۳ میلیون دلار کالا وارد کرده است. به این ترتیب میتوان گفت که تراز تجارت خارجی ایران در سال ۱۳۹۹ نزدیک به ۴ میلیارد دلار منفی بوده است.

مهم ترین مقاصد صادراتی غیر نفتی ایران در چند سال گذشته

- حدود $\frac{3}{4}$ از صادرات های غیر نفتی ایران به این ۵ کشور تعلق دارد .

- در دو سال گذشته صادرات غیر نفتی به ترکیه افزایش پیدا کرده است .

- صادرات غیر نفتی ایران بیشتر به سوی منطقه ای شدن پیش می رود تا جهانی شدن .

علت های کاهش صادرات های غیر نفتی ایران در سال ۹۹

۱- کاهش درآمد های نفتی : بخشی از هزینه های ارزی تامین مواد اولیه کالاهای صادراتی غیر نفتی از محل درآمد های نفتی تامین می شود .

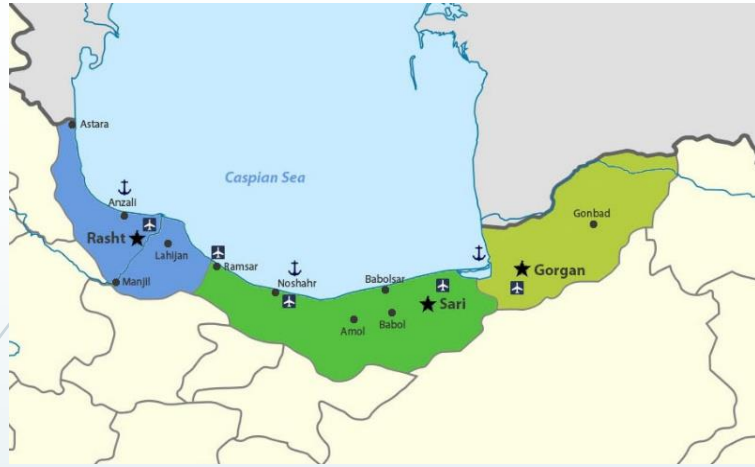
۲- شوک های ارزی : نوسانات نرخ ارز از مهم ترین عوامل تاثیر گذار بر تجارت خارجی است . به همین دلیل بسیاری از صادرکنندگان تا بازگشت آرامش و تثبیت نرخ ارز موقتا برنامه های توسعه ی صادراتی را متوقف می سازند .

۳- تحریم شرکت های پتروشیمی : در سال ۹۹ ، ایالات متحده آمریکا ۳۹ نهاد مرتبط با این بخش را در فهرست تحریم قرار داد .
از طرف دیگر صادرات محصولات پتروشیمی تحت تاثیر قیمت نفت قرار دارد و پایین بودن قیمت نفت در سال ۹۹ باعث شد که صادرات بسیاری از محصولات پتروشیمی آنچنان صرفه اقتصادی نداشته باشد .

۴- پاندمی کرونا و کاهش تجارت جهانی : بسته شدن موقت مرز ها و اعمال استاندارد های سخت گیرانه از سوی سازمان بهداشت جهانی بر روی کالاهای صادراتی و احتیاط افراد در خرید کالاهای خارجی به خصوص مواد غذایی و کشاورزی

دلایل کاهش
صادرات غیر نفتی
در سال ۹۹

مقایسه درآمد های ناشی از صادرات های بخش کشاورزی کشور هلند و سه استان شمالی کشور

سه استان شمالی ایران (گیلان - مازندران - گلستان)	کشور هلند	
۵۷۰۰۰ کیلومتر مربع	۴۱۰۰۰ کیلومتر مربع	مساحت
۷/۵ میلیون نفر	۱۷ میلیون نفر	جمعیت
۷۰۰ ml	۶۰۰ ml	میانگین بارش سالیانه
کل کشور ۶ میلیارد دلار	۱۱۰ میلیارد دلار	درآمد های سالانه صادراتی بخش کشاورزی

نتیجه گیری :

در دنیای امروز اکثر کشور های توسعه یافته دنیا بخش زیادی از درآمدی شان را از طریق صادرات های غیر نفتی بدست می آورند .

افزایش صادرات های غیر نفتی علاوه بر ارزش آوری می تواند در تامین نیاز های داخلی از کالاها و همچنین افزایش اشتغال تاثیر بسیاری داشته باشد .

کشور ما دارای ظرفیت های بسیار بالایی برای افزایش صادرات های غیر نفتی می باشد ، که با کمک دولت (مانند تهیه دستگاه ها و ماشین آلات پیشرفته ، تهیه یا تولید بذر های اصلاحی ، پیدا کردن بازار مناسب برای فروش محصولات و ....) می تواند صادرات های غیر نفتی کشور بسیار افزایش پیدا کند و درآمد های سرشاری را برای کشور به ارمغان بیاورد .

منابع :

عوامل موثر بر صادرات های غیر نفتی ایران - مجله دانش و توسعه - شماره ی ۳۴

عوامل تعیین کننده بر صادرات غیر نفتی ایران - دکتر عباس شاکری - فصلنامه پژوهش های اقتصادی ایران - شماره ی ۲۱

اثر تلاطم نرخ ارز بر صادرات غیر نفتی ایران به کشور های عمده تجاری - مسعود نونژاد و فریده پرویزی کشکولی - فصلنامه سیاست های راهبردی کلان - شماره دوازدهم

مجله اقتصادی

داده های آماری بانک مرکزی